

BİREYLERİN FİNANSAL İNANÇLARI, KAYGILARI VE SATIN ALMA DAVRANIŞLARI AÇISINDAN FİNANSAL YÖNETİM UYGULAMALARI

Prof.Dr.Emine GÖNEN*
Doç. Dr.Emine ÖZMETE*

ÖZET

Bu araştırma bireylerin finansal inançları, finansal kaygıları, satın alma davranışları, ekonomik durumlarına ilişkin algılarını ortaya koyabilmek, finansal yönetim sürecinde yardıma ya da eğitime ihtiyaç duydukları konuları belirlemek amacı ile planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırma sonucunda bireylerin ekonomik durumlarının gelecekte şu andakinden daha iyi olacağını düşünmedikleri, ihtiyaç duymadıkları ve kullanmadıkları ürünler ile bütçelerine uygun olmayan ürünleri satın almadıkları, ekonomik amaçlara ulaşabilmek için yardıma ihtiyaç duydukları, kadınların erkelere kıyasla gelir düzeylerini daha iyi bulduklarını belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal yönetim, finansal inançlar, finansal kaygılar, satın alma davranışı

ABSTRACT

This study has been planned and carried out in order to determine financial beliefs, financial worries, buying behaviours, economical status and, the topics of needed to help related to financial management of individuals. In the result of research; it has been determined that individuals have considered to their economical status will be not better in the future than now, don't buy things they don't need or use, they need to help for reaching economical goals and, women find better their income level than men.

Key Words: Financial management, financial beliefs, financial worries, buying behaviour

1.GİRİŞ

Günümüzde başarılı aile yaşamının amacı temel ihtiyaçların karşılanması ötesinde, iyi bir yaşam standardına ulaşmak ve aile bireylerinin ekonomik açıdan güvenliğini sağlamaktır. Bunu ancak başarılı bir finansal yönetim süreci ile gerçekleştirmek mümkündür. Aileler, üyelerinin temel tüketim ihtiyaçlarını karşılama, yaşam standardını geliştirme, çalışma ve mesleki gelişmeyi sağlama, giderek değişen ve gelişen ekonomik sisteme uyum gösterme gibi temel ekonomik faaliyetleri gerçekleştirerek ekonomik açıdan varlıklarını koruyabilmektedirler (Gönen ve Özgen 2001). Ayrıca aileler ekonomideki ilk karar birimleridir. Ailede, başarılı bir finansal yönetim süreci finansal kararlarda etkin olmayı gerektirir. Ancak ekonomik belirsizliğin ve değişimin hızlı bir şekilde arttığı son yıllarda etkili finansal kararlar verme süreci oldukça güçleşmiştir (Morgan ve Duncan 1980).

Bu nedenle bireylerin finansal inançlarının, finansal kaygılarının, ekonomik durumlarının, satın alma davranışlarının ortaya konularak; finansal yönetim sürecinde yardıma ya da eğitime ihtiyaç duydukları konuların belirlenmesi gerekmektedir.

Gerçekte her ailede finansal yönetim, ekonomik faaliyetlerin ayrılmaz bir parçasıdır. Yaşam boyu devam eden finansal faaliyetlerin bireye ya da aileye göre değiştiği görülmektedir. Bu noktada birey ya da ailelerin finansal yönetime ilişkin karşılaştıkları sorunlar da farklı olmaktadır (Hira 1987, Çopur ve Şafak 2003).

Finansal planlamanın esası olan değerler, açıkça belirlenmiş finansal amaçlar, akılcı ve tutarlı finansal stratejiler, mevcut kaynakları dikkate alma başarılı bir finansal planlama ve finansal yönetim sürecinin öğeleridir. Birey ya da ailelerin finansal amaçlarına ulaşmalarında ve arzu edilen yaşam standardının belirlenmesinde ekonomik kaynakların yönetimi etkilidir. Aileler ekonomik kaynaklarını bilgi, yetenek, beceri, finansal inançlar, değerler, aile bireylerinin satın alma davranışları, genel ekonomik durum ve ülke ekonomisindeki değişimleri dikkate alarak yönetirler. Ekonomik kaynakların yönetimi süreci bireysel istekleri, ihtiyaçlar, öncelikleri ve amaçlar belirleme, gelirin hangi harcama kalemlerine ayrılacağını ortaya koyma, harcama kayıtlarını tutma, tasarruf ve geleceğe yönelik yatırımlar konusunda karar verme gibi faaliyetleri içerir (Hira 1997, Moven 1987).

Ekonomik kaynakların bilinçli yönetimini içeren finansal planlama süreci, ekonomi hakkında kesin tahminlerde ve öngöründe bulunmak, gelecekte ortaya çıkabilecek istek ve beklentileri dikkate almak, gelecekteki acil durumlar için önceden önlem alabilmek amaç ile geliştirilmiş bir hesap sistemidir. Finansal planlama ve finansal yönetim sürecinin en önemli rehberi finansal raporlar ve kayıtlardır. Finansal raporlar birey ya da ailenin finansal durumunun belirlenmesi için finansal verileri gösteren listelerdir. Finansal kayıtlar ise finansal olarak nerede olduğunu, nerede olunması gerektiğini ve nereye gidildiğini belirlemeye yardımcı olur. Ailedeki tüm bireyler finansal amaçları belirlemeye ve bu amaçlara ulaşmaya katkıda bulunduğu finansal planlamada başarıya daha kolay ulaşabilmektedir. Bireysel ve ortak amaçlar konusunda birlikte düşünme ve paylaşma, öncelikli ve önemli ekonomik amaçların belirlenmesine yardımcı olur. Böylece ailede finansal yönetim gibi ekonomik bir faaliyet gerçekleşirken, aynı zamanda bireyler ait olma, önem verilme gibi duygular da hissederler. Finansal yönetimin herhangi bir aşamasında engel ya da zorluklar (gelirde düzensizlik, işten ayrılma v.b.) ortaya çıktığında ya da harcamalarda öncelikler değiştiğinde bireyler daha anlayışlı ve uzlaşmaya daha istekli olabilirler (German ve Fogue 1994).

21. yüzyılda pazardaki güçler finansal hizmetleri gün geçtikçe genişletmekte, bu nedenle bireyler karşılaştıkları finansal sorunları çözümlenmede daha çok seçim ve kolaylığa sahip olmaktadır. Bireyler yeni teknolojileri kullanabilmek ve bilinçli finansal kararlar verebilmek için bilgi akışına ihtiyaç duymaktadırlar. Çünkü bilgilendirilmiş, iyi eğitilmiş

bireyler, ailelerinin güvenliğini ve refahını arttıracak kararlar verebilirler. Güvenli aileler ise toplumun ekonomik gelişmesine katkıda bulunabilirler. Bu nedenle finansal konularda bilgilendirme ya da finansal eğitim hem bireyler ve aileler için, hem de toplumlar için önemlidir. Finansal eğitim yalnızca ailedeki finansal yönetim sürecini değil aynı zamanda finansal inançların, kaygıların, satın alma davranışlarının, ekonomik durumun ve kararların altındaki aile dinamiklerinin iyi anlaşılmasını gerektirir.

Bu, birey ve aile odaklı perspektif; ailelerin finansal güçlerini, yeterliliklerini geliştirmeyi başarabilmede finansal açıdan bilgilendirme ve eğitime odaklanmaktadır. Finansal eğitim; finansal seçeneklerin farkında olma, para ve finansal konularda rahatsızlık duymadan tartışabilme, geleceği planlama, genel ekonomideki olaylar dahil finansal kararları etkileyen yaşam olaylarına becerili yanıt verebilme yeteneğini içerir (Bryant 1990, O'Neill 2002).

Bu araştırma bireylerin finansal inançlarını, finansal kaygılarını, satın alma davranışlarını ve ekonomik durumlarını ortaya koyabilmek, finansal yönetim sürecinde yardıma ya da eğitime ihtiyaç duydukları konuları belirlemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

2.MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma materyalini Ankara'da Devlet Üniversitelerinde (Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi) çalışan ve üniversitenin bilgi işlem merkezine bir e-posta adresi olarak kayıtlı olan akademik personel oluşturmaktadır. Üniversite Rektörlüklerinden alınan resmi izin doğrultusunda araştırma verilerinin elde edilmesi için hazırlanan anket formu bilgi işlem merkezleri tarafından deneklere e-posta yolu ile gönderilmiş, geriye dönen 273 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Anket formu konu ile ilgili kaynaklardan ve daha önce yapılmış bazı araştırmalardan yararlanılarak üç bölüm halinde oluşturulmuştur:

Birinci bölüm, araştırma kapsamına alınan bireyleri tanıma bilgileri ortaya koymaya amaçlayan soruları içermektedir. İkinci bölümde finansal yönetim başlığı altında bireylerin finansal inançları, kaygıları, satın alma davranışları ve ekonomik durumları farklı düzeylerdeki Likert tipi ölçekler(5 düzeyli ya da 3 düzeyli) ile irdelenmiştir. Üçüncü bölümde ise finansal yönetim sürecinde yardıma ya da eğitime ihtiyaç duyulan konuların belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

Microsoft word 2001 versiyonunda hazırlanan anket formu ASP(Active Server Page) programına aktarılmış, anket sonuna "gönder" seçeneği eklenmiştir. Anket formu bir servis sağlayıcıdan alınan bilgi yeri ve adresinden (<http://www.....>) Ocak-Kasım 2005 tarihleri arasında yayınlanmış, anketler deneklere bu adres linki verilerek gönderilmiştir.

Anket internet ortamında her soru için mevcut seçeneklerden biri seçilerek doldurulmuş, "gönder" seçeneği ile sonuçların belirtilen internet adresine geri dönmesi

sağlanmıştır. Elde edilen veriler Microsoft Excel programına aktarılarak, internet ortamından alınmış ve SPSS 13.0 Paket yazılım programından yararlanılarak oluşturulan veri tabanında toplanmıştır.

Geriye dönen 273 anket değerlendirmeye alınmış, anket formunun güvenilirliğini ortaya koyabilmek için iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach Alpha hesaplanmıştır. Her ölçek için bulunan Cronbach Alpha değeri aşağıda gösterilmiştir:

<u>Ölçek</u>	<u>Cronbach Alpha Değeri</u>
Finansal inançlar	0.61
Finansal kaygı	0.82
Satın alma davranışları	0.68
Finansal yönetime ilişkin yardıma ya da eğitime ihtiyaç duyulan konular	0.90
Ekonomik durum	0.86

Elde edilen bu değerlere göre araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliğinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan bireylerin cinsiyeti, yaşı, evlilik durumu, ailedeki birey sayısı ve eğitim düzeyinin frekans dağılımları incelenmiştir. Bireylerin finansal inançları, kaygıları, satın alma davranışları, ekonomik durumları ve finansal yönetime ilişkin yardıma ya da eğitime ihtiyaç duydukları konuların cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği t-testi ile araştırılmıştır. Ayrıca finansal yönetime ilişkin bu konuların birbiri ile ilişkili olup olmadığı pearson korelasyon analizi ile belirlenmiştir.

3.BULGULAR

3.1.Bireyleri Tanıtıcı Bilgiler

Araştırma kapsamına alınan bireylerin yarısından fazlası kadın (%53.0), yarısına yakını erkektir(%47.0).Yaşları 23-69 arasında değişmekte olup, ortalama 37.13±0.57 yaşındadırlar.35 ve daha küçük yaş grubunda olan bireyler çoğunluktadır(%52.0). 36-45 yaş grubu(%27.0) ile 46 ve daha büyük yaş grubunda olanların oranı (%21.0) ise daha düşüktür. Bireylerin çoğu bekarıdır(%70.7). Ailelerindeki birey sayısı 1-7 arasında değişmekte olup, ortalama birey sayısı 3.09 ±0.06 dır. Bireyler çoğunlukla yüksek okul ya da fakülte mezunudur (%73.6).Yüksek lisans (%22.3) ya da doktora mezunu olanların oranı ise daha düşüktür.

3.2.Finansal yönetim

Bu bölümde bireylerin finansal yönetim süreçlerine ilişkin değerlendirmeleri; “finansal inançlar”, “finansal kaygılar”, “satın alma davranışları”, “ekonomik durumun belirlenmesi”, “finansal yönetime ilişkin yardıma ya da eğitime ihtiyaç duyulan konular” başlıkları altında incelenmiş elde edilen bulgular cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre yorumlanmıştır.

3.2.1 Finansal inançlar

Araştırma kapsamına alınan bireyler, kendileri ile aynı durumda olan diğer bireyler ile karşılaştırıldığında ekonomik durumlarının iyi olduğunu düşünmektedirler (%35.2, %29.7). Geçmiş ile karşılaştırıldığında ekonomik durumlarının daha iyi olduğunu belirtenlerin oranı(%33.3,%21.2), bu fikre katılmayanların oranından fazladır (%12.5,%19.4). Bireylerin ekonomik durumlarının gelecekte şu andakinden daha iyi olacağını düşünmedikleri bulgulardan anlaşılmaktadır (%37.4, %13.9) (Çizelge 1).Hira ve Mugenda'da (1999) bu bulgulara benzer olarak, Amerika Birleşik Devletleri'nde bireylerin şu andaki ekonomik durumlarının geçmişe göre daha iyi olduğunu ve gelecekte daha iyi olacağını düşündüklerini belirlemiştir.

Cinsiyet değişkenine göre; erkekler geçmiş ile karşılaştıklarında ekonomik durumlarının şu anda daha iyi olduğunu düşünmektedirler. Kadınlar ise bu fikre daha az katılmaktadırlar. Bu bulgu istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur($p<0.05$).Yaş değişkenine göre de, 35 ve daha küçük yaş grubundaki bireyler ekonomik durumlarının gelecekte şu andakinden daha iyi olacağını belirtmektedirler.36 ve daha büyük yaş grubundaki bireylerin ise bu görüşe katılmadıkları anlaşılmaktadır.Bu bulgu istatistiksel açıdan anlamlıdır($p<0.05$)

Çizelge 1.Bireylerin finansal inançlarına ilişkin algıları (N:273)

Finansal İnançlar	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1.Ekonomik durumum benimle aynı durumda olan diğer bireyler ile karşılaştırıldığında daha iyidir.	96	35.2	81	29.7	26	9.5	45	16.5	25	9.1
2.Ekonomik durumum geçmiş ile karşılaştırıldığında şu anda daha iyidir.	91	33.3	58	21.2	37	13.6	34	12.5	53	19.4
3.Ekonomik durumum gelecekte şu andakinden daha iyi olacaktır.	68	24.9	51	18.7	14	5.1	102	37.4	38	13.9

Çizelge 2. Finansal inançlara ilişkin algıların cinsiyet ve yaşa göre t-testi sonuçları

Finansal İnançlar	Cinsiyet	N	S	t	Yaş	N	S	t
-------------------	----------	---	---	---	-----	---	---	---

1.Ekonomik durumum benimle aynı durumda olan diğer bireyler ile karşılaştırıldığında daha iyidir.	Kadın	143	3.14	1.17	0.384	≤35	141	2.96	1.37
	Erkek	130	2.96	1.17		36≤	132	3.14	
2.Ekonomik durumum geçmiş ile karşılaştırıldığında şu anda daha iyidir.	Kadın	143	3.15	1.29	2.00*	≤35	141	3.32	0.02
	Erkek	130	3.32	1.40		36≤	132	3.15	
3.Ekonomik durumum gelecekte şu andakinden daha iyi olacaktır.	Kadın	143	3.23	1.06	0.07	≤35	141	3.52	2.90*
	Erkek	130	3.27	1.07		36≤	132	2.93	

Sd;270

* p<0.05

3.2.2.Finansal Kaygı

Finansal kaygı, bireylerin ekonomik kaynaklarının yeterliliği ile ilişkilidir. Ekonomik kaynakların istek ve ihtiyaçları karşılayabilecek düzeyde olması, arzu edilen yaşam standardına ulaşılabilmesi ve bireylerin ekonomik açıdan kendilerini güvende hissetmeleri finansal kaygıları azaltabilmektedir (Hira 1999).Bu araştırmada elde edilen sonuçlara göre; bireylerin %65.9'unun ekonomik durumları için, %61.2'sinin ekonomik durumları günlük yaşamlarını engellediği ve zarar verdiği için hiçbir zaman üzülmedikleri belirlenmiştir. Diğer yandan ekonomik durumları sosyal ilişkilerine zarar verdiği için sıklıkla üzülen bireylerin oranı %44.0'dür. Bu kaygıyı hiçbir zaman yaşamayanların oranı da %42.9 olarak bulunmuştur. Ayrıca bireylerin yaklaşık dörtte biri (%24.9)ekonomik durumları günlük yaşamlarını engellediği ve zarar verdiği için sıklıkla üzülmedikleri(Çizelge 3). Hira ve Mugenda (1999) Amerika Birleşik Devletleri'nde bireylerin ekonomik durumları için bazen kaygı duyduklarını belirlemişlerdir.

Bireylerin yaşadıkları finansal kaygılar cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermemektedir(p<0.05)(Çizelge 4).

Çizelge 3.Bireylerin finansal kaygılara ilişkin algıları (N:273)

Finansal Kaygı	Hiçbir zaman	Bazen	Sıklıkla
	Sayı %	Sayı %	Sayı %
1.Ekonomik durumum için üzülürüm.	180 65.9	46 16.8	47 17.3
2.Ekonomik durumum, günlük yaşamımı engellediği ve zarar verdiği için üzülürüm.	167 61.2	38 13.9	68 24.9
3.Ekonomik durumum,	117	36	120

sosyal ilişkilerime zarar verdiği için üzülürüm.	42.9	13.1	44.0
--	------	------	------

Çizelge 4. Finansal kaygılara ilişkin algıların cinsiyet ve yaşa göre t-testi sonuçları

Finansal Kaygı	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	Yaş	N	\bar{X}	S	t
1.Ekonomik durumum için üzülürüm.	Kadın	143	2.01	0.55	0.76	≤35	141	1.96	0.59	0.15
	Erkek	130	2.00	0.61		36≤	132	2.05	0.57	
2.Ekonomik durumum, günlük yaşamımı engellediği ve zarar verdiği için üzülürüm.	Kadın	143	2.15	0.61	0.91	≤35	141	2.08	0.62	0.18
	Erkek	130	2.07	0.61		36≤	132	2.14	0.60	
3.Ekonomik durumum, sosyal ilişkilerime zarar verdiği için üzülürüm.	Kadın	143	2.37	0.67	0.005	≤35	141	2.25	0.69	0.09
	Erkek	130	2.25	0.70		36≤	132	2.37	0.68	

Sd:270

3.2.3.Satın alma davranışları

Araştırma kapsamına alınan bireylerin, ihtiyaç duymadıkları ve kullanmadıkları ürünler(%78.8) ile bütçelerine uygun olmayan ürünleri (%78.8) satın almadıkları, vitrinlerde sergilenen ürünlere karşı koyabildikleri(%76.6), alışveriş ile ilgili olarak zihinlerini meşgul etmedikleri(%74.7), harcamalarını gizleme alışkanlıkları olmadığı (%74.7), ancak mümkün olduğunca sık bir şeyler satın aldıkları(%72.5) belirlenmiştir. Bireylerin kutlamalar ve törenler için alışveriş yapma(%53.8), satın almayı planladıkları ürünleri satın alma(%44.0),alışverişin sürükleyici ve heyecan verici olduğunu düşünme(%43.2) gibi konularda kararsız oldukları anlaşılmaktadır.Hira ve Mugenda (1999)Amerika Birleşik Devletleri'nde bireylerin ihtiyaç duymadıkları ve kullanmadıkları şeyleri satın almadıklarını, kutlamalar için bazen alışveriş yaptıklarını, harcamalarını gizleme alışkanlıklarının olmadığını bulmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre; kadınların erkeklere oranla daha çok ihtiyaç duymadıkları ve kullanmadıkları ürünleri satın aldıkları (p<0.05), kutlamalar ve törenler için alışveriş yaptıkları (p<0.05), vitrinlerde sergilenen ürünlere karşı koyamadıkları (p<0.05),mümkün olduğunca sık bir şeyler satın aldıkları(p<0.05), alışveriş ile zihinlerini meşgul ettikleri (p<0.05) saptanmıştır. Erkeklerin ise kadınlara oranla daha çok harcamalarını gizleme alışkanlıklarının olması dikkat çekici bir bulgudur (p<0.05).

Yaş değişkenine göre, 35 ve daha küçük yaş grubundaki bireylerin ihtiyaçları olmayan ya da kullanmadıkları ürünleri satın aldıkları (p<0.05), vitrinlerde sergilenen ürünlere karşı

koyamadıkları ($p < 0.01$), mümkün olduğunca sık bir şeyler satın aldıkları ($p < 0.01$), alışveriş ile zihinlerini meşgul ettikleri ($p < 0.01$) ve bütçelerine uygun olmayan ürünleri satın aldıkları ($p < 0.01$) bulunmuştur.

Çizelge 5. Bireylerin satın alma davranışlarına ilişkin değerlendirmeleri (N:273)

Satın Alma Davranışları	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
	Sayı %	Sayı %	Sayı %
1.İhtiyacım olmayan ya da kullanmadığım ürünleri satın alırım.	37 13.6	21 7.7	215 718
2.Kutlamalar ya da törenler için alışveriş yaparım.	54 19.8	147 53.8	72 26.4
3.Alişverişin sürükleyici ve heyecan verici olduğunu düşünürüm.	59 21.6	118 43.2	96 35.2
4.Vitrinlerde sergilenen ürünlere karşı koyamam.	46 16.8	18 6.6	209 76.6
5.Mümkün olduğunca sık birşeyler satın alırım.	41 15.0	34 12.5	198 72.5
6. Alışveriş ile zihnimi meşgul ederim.	35 12.8	34 12.5	204 74.7
7. Satın almayı planlamadığım ürünleri satın alırım.	48 17.6	120 44.0	105 38.5
8.Bütçeme uygun olmayan ürünleri satın alırım.	35 12.8	23 8.4	215 78.8
9. Harcamalarımı gizleme alışkanlığım var.	42 15.4	27 9.9	204 74.7

Çizelge 6. Satın alma davranışlarına ilişkin değerlendirmelerin cinsiyet ve yaşa göre t-testi sonuçları

Satın Alma Davranışları	Cinsiyet	N	S		t	Yaş	N	S		t
			2.65	0.64				2.67	0.65	
1.İhtiyacım olmayan ya da kullanmadığım ürünleri satın alırım	Kadın	143	2.65	0.64	7.879	≤35	141	2.67	0.65	6.323*
	Erkek	130	2.77	0.55		36≤	132	2.76	0.54	
2.Kutlamalar ya da törenler için alışveriş yaparım.	Kadın	143	1.45	0.74	4.5.71*	≤35	141	1.82	0.87	1.361
	Erkek	130	2.02	0.86		36≤	132	1.62	0.82	
3.Alişverişin sürükleyici ve heyecan verici	Kadın	143	1.70	0.84	0.320	≤35	141	1.81	0.84	2.756

olduğunu düşünürüm.	Erkek	130	2.15	0.87		36≤	132	2.04	0.91	
4.Vitrinlerde sergilenen ürünlere karşı koyamam.	Kadın	143	2.61	0.62	17.843**	≤35	141	2.62	0.65	17.536**
	Erkek	130	2.79	0.52		36≤	132	2.78	0.49	
5.Mümkün olduğunca sık birşeyler satın almam.	Kadın	143	2.51	0.76	16.852**	≤35	141	2.53	0.75	9.587**
	Erkek	130	2.69	0.60		36≤	132	2.67	0.63	
6.Alışveriş ile zihnimi meşgul ederim.	Kadın	143	2.54	0.75	13.968**	≤35	141	2.57	0.74	7.546**
	Erkek	130	2.71	0.61		36≤	132	2.68	0.63	
7.Satın almayı planlamadığım ürünleri satın almam.	Kadın	143	1.89	0.89	0.224	≤35	141	1.89	0.89	0.721
	Erkek	130	1.99	0.91		36≤	132	2.00	0.92	
8.Bütçeme uygun olmayan ürünleri satın almam.	Kadın	143	2.68	0.61	0.857	≤35	141	2.65	0.65	8.139**
	Erkek	130	2.73	0.62		36≤	132	2.77	0.56	
9.Harcamalarımı gizleme alışkanlığım var.	Kadın	143	2.75	0.58	19.071**	≤35	141	2.63	0.65	0.372
	Erkek	130	2.53	0.70		36≤	132	2.62	0.65	

Sd: 270 *P< 0.05 ** p<0.01

3.2.4.Ekonomik durumun belirlenmesi

Bireylerin ekonomik durumlarına ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde;%48.0'inin aylık borç ödemelerinin iyi olup olmadığı konusunda kararsız oldukları, %41.1'inin gelir düzeylerini kötü,%31.9'unun ise iyi değil şeklinde değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca toplam tasarruflarının düzeyini(%23.4, %37.0),gelirden tasarrufa ayırdıkları miktarı(%32.6,%36.3) çok iyi ya da iyi olarak değerlendiren bireylerin oranı çok yüksek değildir. Toplam servet ve varlıklarını iyi olarak değerlendiren bireylerin oranı ise %31.9'dur (Çizelge 6).Çopur ve Şafak (2003)gelir düzeyinin ekonomik durum açısından önemli bir belirleyici olduğunu, ailelerin gelir düzeyi arttıkça gelir yetersizliği ile ilgili problemle karşılaşma durumlarının azaldığını belirlemişlerdir.

Cinsiyet değişkenine göre, kadınlar erkelere kıyasla gelir düzeylerini daha iyi bulmakta (p<0.05),aylık borç ödemelerini yapabilmeyi daha iyi olarak değerlendirmektedirler(p<0.05).Bu bulgular t-testi istatistiksel analizi sonuçlarına göre anlamlı bulunmuştur. Bireylerin ekonomik durumlarına ilişkin değerlendirmeleri yaş değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermemektedir(p>0.05)(Çizelge 7).

Çizelge 7. Bireylerin ekonomik durumlarına ilişkin değerlendirmeleri (N:273)

Ekonomik Durum	Çok iyi	İyi	Kararsızım	İyi değil	Kötü
	Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %	Sayı %
1. Gelir düzeyi	- -	11 4.0	62 22.7	87 31.9	113 41.4
2. Toplam tasarrufların düzeyi	64 23.4	101 37.0	58 21.2	47 17.2	3 1.1
3. Gelirden tasarrufa ayrılan miktar	89 32.6	99 36.3	48 17.6	34 12.5	3 1.1
4. Aylık borç ödemeleri	14 5.1	50 18.3	131 48.0	26 9.5	52 19.0
5. Toplam servet, varlık	63 23.1	87 31.9	72 26.4	48 17.6	3 1.1

Çizelge 8 Ekonomik duruma ilişkin değerlendirmelerin cinsiyet ve yaşa göre t-testi sonuçları

Ekonomik Durum	Cinsiyet	N	S	t	Yaş	N	S	t	
1. Gelir düzeyi	Kadın	143	3.06	0.88	5.532*	≤35	141	2.87	0.97
	Erkek	130	2.98	1.01		36≤	132	3.17	0.90
2. Toplam tasarrufların düzeyi	Kadın	143	2.44	1.08	0.416	≤35	141	2.30	1.14
	Erkek	130	2.36	1.11		36≤	132	2.49	1.03
3. Gelirden tasarrufa ayrılan miktar	Kadın	143	2.23	1.09	0.001	≤35	141	2.15	1.13
	Erkek	130	2.14	1.12		36≤	132	2.22	1.07
4. Aylık borç ödemeleri	Kadın	143	3.58	1.08	3.409*	≤35	141	3.55	1.18
	Erkek	130	3.56	1.21		36≤	132	3.60	1.09
5. Toplam servet, varlık	Kadın	143	2.58	1.12	0.381	≤35	141	2.38	1.17
	Erkek	130	2.43	1.16		36≤	132	2.64	1.10

Sd;270

* p<0.05

3.2.5. Finansal yönetime ilişkin yardıma ya da eğitime ihtiyaç duyulan konular

Araştırma kapsamına alınan bireylerin yarısından fazlası özel sağlık (%55.3) ve yaşam sigortası (% 53.8) seçme konusunda hiç yardıma ihtiyaç duymamaktadırlar. Bu bulgu, bireylerin gerçekte özel sağlık ve yaşam sigortası yaptırma gibi bir taleplerinin olmadığını düşündürülebilir. Ayrıca borçları planlı olarak azaltma (%47.6) ve tüketici/ konut/otomobil kredisi kullanmada (%42.9) yardıma hiç ihtiyaç duyulmayan konular arasındadır. Bireylerin %40.7'si bütçe dengeleme konusunda yardıma ya da eğitime hiç ihtiyaç duymadıklarını belirtmektedirler. Diğer yandan; bireylerin yaklaşık üçte biri finansal bilgi edinme (%37.4),

yatırım seçeneklerini belirleme (%37.0), yiyecek satın alma (%35.5), konut satın alma (%33.3), finansal plan yapma(%33.3),ekonomik amaçlara ulaşma (%33.0), tasarruf yapma(%32.2),giyecek satın alma (%31.9),bilinçli alışveriş yapma(%31.1), bütçe yapma (%30.4) gibi konularda yardıma biraz ihtiyaç duymaktadırlar. Ayrıca bireylerin %34.1'i emeklilik dönemi için plan yapma, %27ç8'i kredi kartı kullanma gibi konularda yardıma hiç ihtiyaç duymadıklarını belirtmektedirler. Lams, Steinfelt ve Wilhem (1986) bireylerin yatırım seçeneklerini belirleme konusunda her zaman, yiyecek ve giyecek satın alma konusunda ise bazen yardıma ihtiyaç duyduklarını belirlemiştir. Çopur ve Şafak (2003), ailelerin gelirin yetersizliğinin yanı sıra yeterince bilgi sahibi olmadıkları için gelirin yönetimine ilişkin sorunlar ile karşılaştıklarını saptamışlardır.

Cinsiyet değişkenine göre, erkeklerin kadınlara kıyasla emeklilik dönemi için plan yapma ($p<0.05$), borçları planlı olarak azaltma ($p<0.01$), tasarruf yapma ($p<0.01$), ekonomik amaçlara ulaşma ($p<0.01$), finansal bilgi edinme ($p<0.01$), bilinçli alışveriş yapma ($p<0.01$), özel sağlık sigortası seçme ($p<0.05$), kredi kartı kullanma ($p<0.05$) gibi finansal yönetime ilişkin konularda yardıma ya da eğitime daha çok ihtiyaç duydukları t- testi analizi ile belirlenmiştir.Bu bulgular istatistiksel açıdan da anlamlıdır. Bu sonuçlar, finansal yönetim sürecinde erkeklerin planlama, kara verme ve uygulama aşamalarında zorlandıklarını açıklamaktadır. Ayrıca bu bulgular erkeklerin finansal yönetim sürecinde başarılı olabilmek, uzun ve kısa vadeli ekonomik amaçlara ulaşabilmek için bilgiye daha çok ihtiyaç duyma açısından farklılıklarının yüksek olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Yaş değişkenine göre;35 ve daha küçük yaş grubundaki bireylerin emeklilik dönemi için plan yapma ($p<0.05$), bütçe kayıtlarını dengeleme ($p<0.05$), konut satın alma ($p<0.05$), finansal plan yapma ($p<0.05$), gibi konularda, 36 ve daha büyük yaş grubundaki bireylerin ise tüketici/konut /otomobil kredisi kullanma($p<0.01$), tasarruf yapma ($p<0.05$), ekonomik amaçlara ulaşma ($p<0.05$) gibi konularda yardıma ya da eğitime daha çok ihtiyaç duydukları belirlenmiştir.

Çizelge 9.Bireylerin finansal yönetime ilişkin yardıma ihtiyaç duyulan konular (N :273)

Konular	Çok		Biraz		Az		Hiç	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1. Yatırım seçeneklerini belirleme	63	23.1	101	37.0	64	23.4	45	16.5
2. Emeklilik dönemi için plan yapma	53	19.4	76	27.8	51	18.7	93	34.1
3.Tüketici/konut/otomobil kredisi kullanma	56	20.5	72	26.4	28	10.3	117	42.9
4. Borçları planlı olarak	44		61		38		130	

azaltma	16.1	22.3	13.9	47.6
5. Bütçe yapma	60 22.0	83 30.4	63 23.1	67 24.5
6. Tasarruf yapma	59 21.6	88 32.2	59 21.6	67 24.5
7. Ekonomik amaçlara ulaşma	78 28.6	90 33.0	58 21.2	47 17.2
8. Finansal bilgi edinme	61 22.3	102 37.4	75 27.5	35 12.8
9. Bilinçli alışveriş yapma	60 22.0	85 31.1	75 27.5	53 19.4
10.Özel sağlık sigortası seçme	37 13.6	46 16.8	39 14.3	151 55.3
11. Özel yaşam sigortası seçme	40 14.7	38 13.9	48 17.6	147 53.8
12.Kredi kartı kullanma	54 19.8	65 23.8	78 28.6	76 27.8
13. Yiyecek satın alma	55 20.1	97 35.5	32 11.7	89 32.6
14.Giyecek satın alma	61 22.3	87 31.9	54 19.8	71 26.0
15.Bütçe kayıtlarının dengeleme	43 15.8	49 17.9	70 25.6	111 40.7
16. Konut satın alma	53 19.4	91 33.3	69 25.3	60 22.0
17. Finansal plan yapma	42 15.4	91 33.3	68 24.9	72 26.4

Çizelge 10. Finansal yönetime ilişkin yardıma ihtiyaç duyulan konuların cinsiyet ve yaşa göre t-testi sonuçları

Konular	Cinsiyet	N		S	t	Yaş	N		S	t
1.Yatırım seçeneklerini belirleme	Kadın	14	2.2	1.0	0.777	≤3	14	2.3	1.0	0.293
	Erkek	3	0	5		5	1	3	2	
2.Emeklilik dönemi için plan yapma	Kadın	14	2.4	1.1	3.718*	≤3	14	2.7	1.1	6.558*
	Erkek	3	8	4		5	1	4	9	
3.Tüketici/konut/otomobil kredisi kullanma	Kadın	14	2.9	1.0	2.681	≤3	14	2.8	1.1	8.333*
	Erkek	3	2	9		5	1	9	0	
								3.0	0.9	

		13 0	3.0 2	0.9 9		36≤	13 2	4	9	
4.Borçlar› plan› olarak azaltma	Kadın	14 3	2.8 0	1.1 7	8.290**	≤3 5	14 1	2.9 4	1.1 6	2.561
	Erkek	13 0	3.1 6	1.0 4		36≤	13 2	3.0 1	1.0 8	
5. Bütçe yapma	Kadın	14 3	2.3 8	1.1 7	1.274	≤3 5	14 1	2.5 6	1.1 3	2.030
	Erkek	13 0	2.4 9	1.0 1		36≤	13 2	2.3 9	1.0 6	
6.Tasarruf yapma	Kadın	14 3	2.4 4	1.1 2	11.340* *	≤3 5	14 1	2.4 6	1.1 4	4.335*
	Erkek	13 0	2.5 5	1.0 5		36≤	13 2	2.5 2	1.0 2	

Çizelge 10(Devam). Finansal yönetime ilişkin yardıma ihtiyaç duyulan konuların cinsiyet ve yaşa göre t-testi sonuçları

7.Ekonomik amaçlara ulaşma	Kadın	14 3	2.2 8	1.0 9	8.872 **	≤3 5	14 1	2.4 1	1.0 6	3.521*
	Erkek	13 0	2.4 9	0.8 9		36≤	13 2	2.4 2	0.9 5	
8. Finansal bilgi edinme	Kadın	14 3	2.4 4	1.0 7	12.013* *	≤3 5	14 1	2.2 1	1.0 0	1.115
	Erkek	13 0	2.5 5	0.8 7		36≤	13 2	2.2 0	0.9 7	
9.Bilinçli alışveriş yapma	Kadın	14 3	2.3 5	1.1 4	12.013* *	≤3 5	14 1	2.2 6	1.0 6	0.406
	Erkek	13 0	2.4 8	0.9 8		36≤	13 2	2.4 2	1.0 9	
10.Özel sağlık sigortası seçme	Kadın	14 3	2.1 3	1.1 9	3.846*	≤3 5	14 1	3.0 7	1.1 5	0.337
	Erkek	13 0	2.2 9	1.0 6		36≤	13 2	3.1 3	1.1 2	

11. Özel yaşam sigortası seçme	Kadın	14 3	2.4 9	1.2 2	2.523	≤3 5	14 1	3.0 9	1.6 2	0.132
	Erkek	13 0	2.1 7	1.1 1		36≤	13 2	3.0 1	1.9 5	
12.Kredi kartı kullanma	Kadın	14 3	2.9 7	1.2 3	6.476*	≤3 5	14 1	2.4 0	1.1 8	0.167
	Erkek	13 0	3i23	1.1 1		36≤	13 2	2.5 5	1.1 6	
13.Yiyecek satın alma	Kadın	14 3	2.5 4	1.0 4	0.167	≤3 5	14 1	2.6 5	1.0 0	1.196
	Erkek	13 0	2.3 9	1.0 0		36≤	13 2	2.8 3	1.0 7	
14.Giyecek satın alma	Kadın	14 3	2.7 6	1.0 9	0.315	≤3 5	14 1	2.5 5	1.05	1.095
	Erkek	13 0	2.3 9	1.0 6		36≤	13 2	2.5 5	1.11	
15.Bütçe kayıtlarını dengeleme	Kadın	14 3	2.9 2	1.2 7	3.154*	≤3 5	14 1	2.7 5	1.29	3.810*
	Erkek	13 0	2.5 4	1.1 9		36≤	13 2	2.6 7	1.18	
16. Konut satın alma	Kadın	14 3	2.6 1	1.1 4	2.767*	≤3 5	14 1	2.4 0	1.25	6.038*
	Erkek	13 0	2.4 8	1.0 2		36≤	13 2	2.3 6	1.02	
17.Finansal plan yapma	Kadın	14 3	2.3 7	1.1 7	1.972	≤3 5	14 1	2.4 9	1.17	3.927*
	Erkek	13 0	2.5 2	1.0 7		36≤	13 2	2.3 7	1.08	

Sd;270 * p<0.05 **p<0.01

3.3.Finansal inançlar, finansal kaygılar, satın alma davranışları ile ekonomik durum arasındaki ilişki

Bu bölümde, finansal inançlar, finansal kaygılar, satın alma davranışları ile ekonomik durum arasındaki ilişki pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Bireylerin ekonomik durumları iyileştikçe finansal inançlar ($p<0.001$) ve finansal kaygılara ilişkin ($p<0.001$) algılarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Bireylerin ekonomik durumu ve satın alma davranışları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Çizelge 11. Finansal inançlar, finansal kaygılar, satın alma davranışları ile ekonomik durum arasındaki ilişki

	Finansal İnançlar	Finansal Kaygılar	Satın Alma Davranışları
Ekonomik Durum	.504**	.543**	.052
P	.000	.000	.389
N	273	273	273

** $p<0.01$

4.Sonuç ve öneriler

Bireylerin finansal inançlarını, finansal kaygılarını, satın alma davranışlarını ve ekonomik durumlarını ortaya koyabilmek, finansal yönetim sürecinde yardıma ya da eğitime ihtiyaç duydukları konuları belirlemek amacıyla planlanan ve yürütülen bu araştırmada bireylerin;

-Kendileri ile aynı durumda olan diğer bireyler ile karşılaştırıldığında ekonomik durumlarının iyi olduğunu düşündükleri,

-Ekonomik durumları günlük yaşamlarını engellediği ve zarar verdiği için üzülmedikleri,

- İhtiyaç duymadıkları ve kullanmadıkları ürünler ile bütçelerine uygun olmayan ürünleri satın almadıkları,

- Ekonomik durum açısından aylık borç ödemelerinin iyi olup olmadığı konusunda kararsız oldukları,

-Özel sağlık ve yaşam sigortası seçme konusunda yardıma ihtiyaç duymadıkları,

-Ekonomik durumları iyileştikçe finansal inançlar ve finansal kaygılara ilişkin algılarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Bu sonuçlar dikkate alındığında finansal inançlar, finansal kaygılar, satın alma davranışları ve ekonomik durum açısından iyimser bir tablo ortaya çıkıyor gibi görünse de finansal yönetime ilişkin bir çok konuda yardıma ya da eğitime ihtiyaç duyulduğu açıktır. Bu nedenle bireylerin ekonomik kaynaklarını verimli kullanabilmeleri, bilinçli satın alma davranışları kazanabilmeleri, finansal yönetim sürecinde karşılaştıkları güçlükleri aşabilmeleri, sınırlı kaynaklarla daha iyi bir yaşam standardına erişebilmeleri için finansal

planlama ve finansal yönetime ilişkin bilgilerin yaygın ve örgün eēitim programlarında yer alması gereklidir.Ayrıca makro ekonomik sistemde fiyat politikalarındaki ani deēiřimlerden bireyler ve ailelerin etkilenmemesi için önlemlerin alınması ve düzenlemelerin yapılması önerilebilir.

4.Kaynaklar

- 1.Bryant,K. 1990.The Economic Organization of the Household.Cambridge University Pres,Cambridge.
- 2.Çopur,Z., şafak, ř. 2003. Ailede gelirin kullanımına ilişkin karşılaşılan problemlerin incelenmesi.Aile ve Toplum.5(2):7-13.
- 3.German ,E.T., Forgue, R.E. 1994. Personal Finance.Houghton Mifflin Comp.,Boston
4. Gönen E.,zgen .2001.Aile Ekonomisi.Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No:1517.Ankara.
- 5.Hira,K.T.1987 Satisfaction with Money management:Practices among dual-earner households.Journal of Home Economics.Summer.
- 6.Hira, K.T. 1997.Financial attitudes, beliefs and behaviours:differences by age.Journal of Consumer Studies and Home Economics.21:271-290.
- 7.Hira, K.T.,Mugenda O.M. 1999.The relationship between self-worth and financial beliefs, behaviour, and satisfaction.Journal of Family and Consumer Sciences.91(4):76-82.
- 8.Lams,D.R.,Steinfelt,V.,Wilhem,M. 1986.Needs assessment for financial management programs in extension.Journal of Home Economics.Fall.
9. Morgan,J.N.,Duncan,G.J.1980. The Economics of Personal Choice.John Wiley& Sons,Canada.
- 10.Moven,J.C. 1987.Consumer Behaviour. Mac Millian Pub.Comp. New York.
- 11.O'Neill,B. 2002.Twelve key components of financial wellness.Family and Consumer Sciences. 94(4):53-58.

* Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yksekokulu Aile ve Tketiciler Bilimleri Blm